

MAL-verkosto, Yhdyskuntarakenne ja palveluverkko -teema ryhmä & KARA-verkosto

Liikennejärjestelmäsuunnittelun näkökulmaa yhdyskuntarakenteen kehittämiseen

DI Vesa Verronen

15.3.2011

1

LIIKENNEJÄRJESTELMÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN

Lähtökohtia

Keskisuuret ja suuret kaupunkiseudut jatkavat kasvuaan

- väestön keskittyminen, uudet työpaikka- ja asuinalueet, kuntaliitokset

Mahdollisuudet liikennejärjestelmän kehittämisen 'suunnan muutoksiin' (joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn edistämiseen tai heikentämiseen)

Seudullisten maankäytönmallien merkityksen kasvu

Liikennejärjestelmän kehittämisen haasteina:

- ilmastonmuutos, energian hinnan nousu, ikääntyminen, palvelurakenne/palveluiden hajakeskittyminen

2

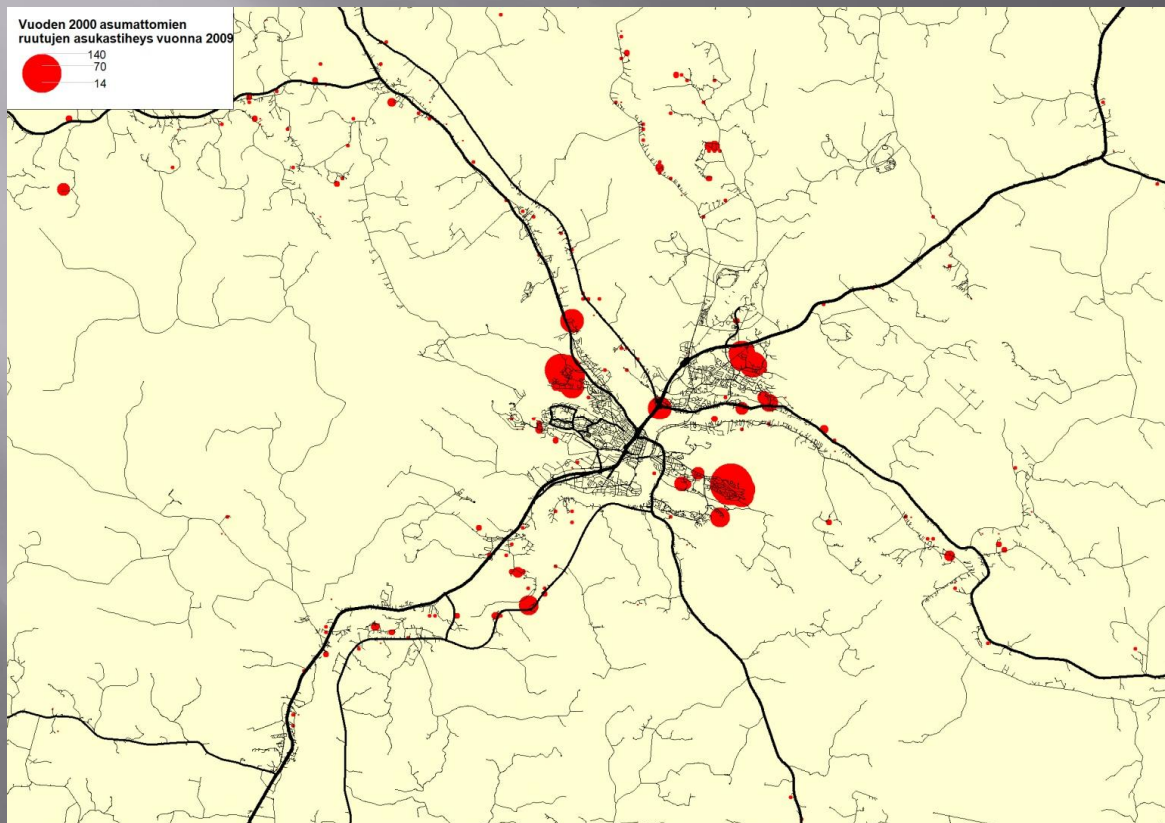
LIIKENNEJÄRJESTELMÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN

Lähtökohtia

- Joukkoliikenne huomioidaan etenkin yleiskaavatasolla sekä kaupunkien keskusta-alueita koskevissa asemakaavoissa
- Joukkoliikenteen rooli korostuu palvelukeskittymien sijaintisuunnittelussa
- Ympäristökunnilla keskuskaupungin tavoitteiden ja joukkoliikenteen kehittämistavoitteiden kanssa ristiriitainen maapolitiikka
 - Haja-asutuskulttuurin ihannointi ja markkinointi
 - Ei juuri aktiivista joukkoliikennettä edistävää maankäyttöä
 - Vaikeuttaa seudullisen joukkoliikenteen järjestämistä ja joukkoliikenteen laatukäytävien konkretisoitumista

3

LIIKENNEJÄRJESTELMÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN

4

LIIKENNEJÄRJESTELMÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN

Lähtökohtia

Kaupungit ottavat joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn huomioon kaavoituksessa kukin omalla tavallaan, selkeitä toimintamalleja ei ole

Huomioiminen kaavoituksessa vaihtelee :

- 1) kaavatasoittain
- 2) kaupunkiseutukeskusten ja naapurikuntien välillä
- 3) alueittain

Ohjeistuksia ei juuri käytetä

Suuret kunta- ja konsulttikohtaiset erot!

→ Tarve kehittää menetelmät joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn huomioon ottamiseksi erilaisteissa kaavoituksissa

5

LIIKENNEJÄRJESTELMÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN

Mitä pitäisi tehdä

- ▣ Joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn huomioiminen kaavoituksessa nykyistä selkeästi voimakkaammin on nostettava vaatimukseksi
 - vaatii selkeät toimintamallit kaavoituksen eri vaiheisiin
 - sovelluttava luonteeltaan erilaisten kaavojen laatimiseen
 - vaihtoehtojen vertailuun ja luonnosten vaikutusten arviointiin selkeät kriteerit/indikaattorit

6

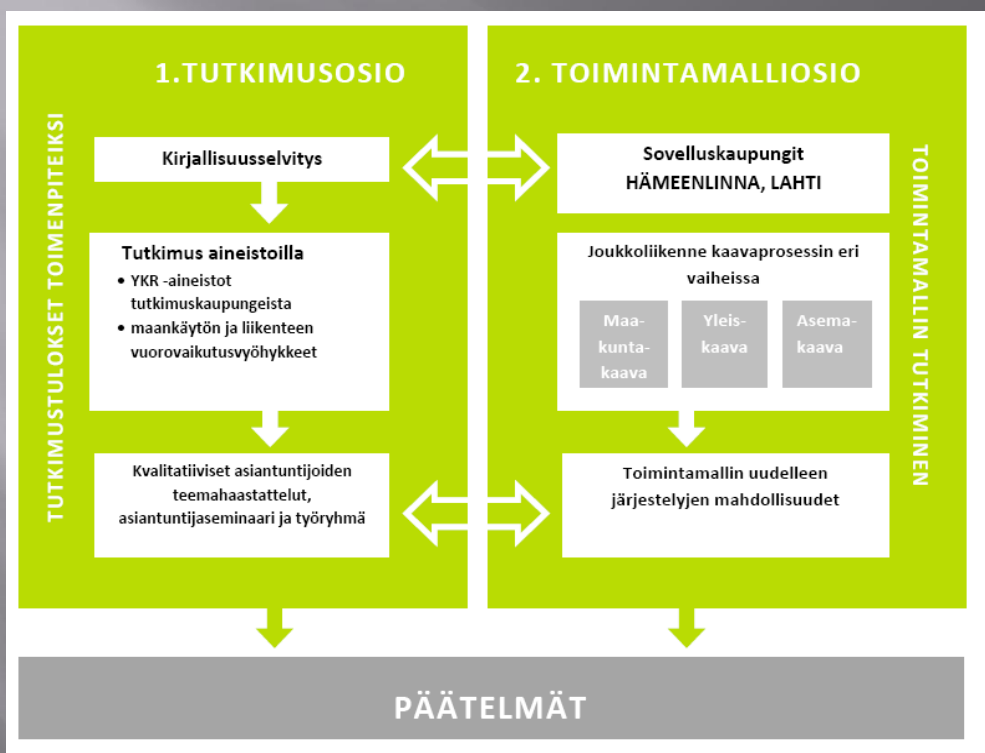
LIIKENNEJÄRJESTELMÄ JA YHDYSKUNTARAKENTEEN KEHITTÄMINEN

Mitä pitäisi tehdä

- Opas tai verkkosivusto
- Sisältö
 - Päivitetty tieto joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn yhteensovittamisesta kaavoituksen kanssa
 - esimerkit/mallit toimiviksi koetuista toimintamalleista ja ongelmallisiksi todetuista ratkaisuista
 - uudet ohjeet/mallit/indikaattorit käyttäjäpotentiaalin tunnistamiseen ja asuin- ja työpaikka-alueiden maankäytön suunnitteluun

7

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

Tutkimusongelmat

- Miten vyöhykejattelu tulee huomioiduksi maankäytön selvityksissä, suunnitelmien ja kaavojen arvioinnissa sekä joukkoliikenteen kehittämistoimenpiteissä?
- Miten kaavoittajien, joukkoliikenteen suunnittelijoiden ja joukkoliikenteen järjestäjän välille luodaan nykyistä enemmän yhteistyövelvoitteita?
- Mitä asioita painottaen ja miten joukkoliikenteen rooli tulisi huomioida liikennettä aiheuttavien toimintojen sijoittelussa?

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

Tarvitaanko joukkoliikenneasian hoitamiseksi

- Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden 'tiukentaminen'
- Uusia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä
- Uutta tiukempaa ohjeistusta liikennejärjestelmäkokonaisuuden ja joukkoliikenteen suunnitteluun
- Nykyistä huomattavasti sitovammat aiesopimukset 'joukkoliikennekaupunkeihin'
- Sitovat MAL- aiesopimukset

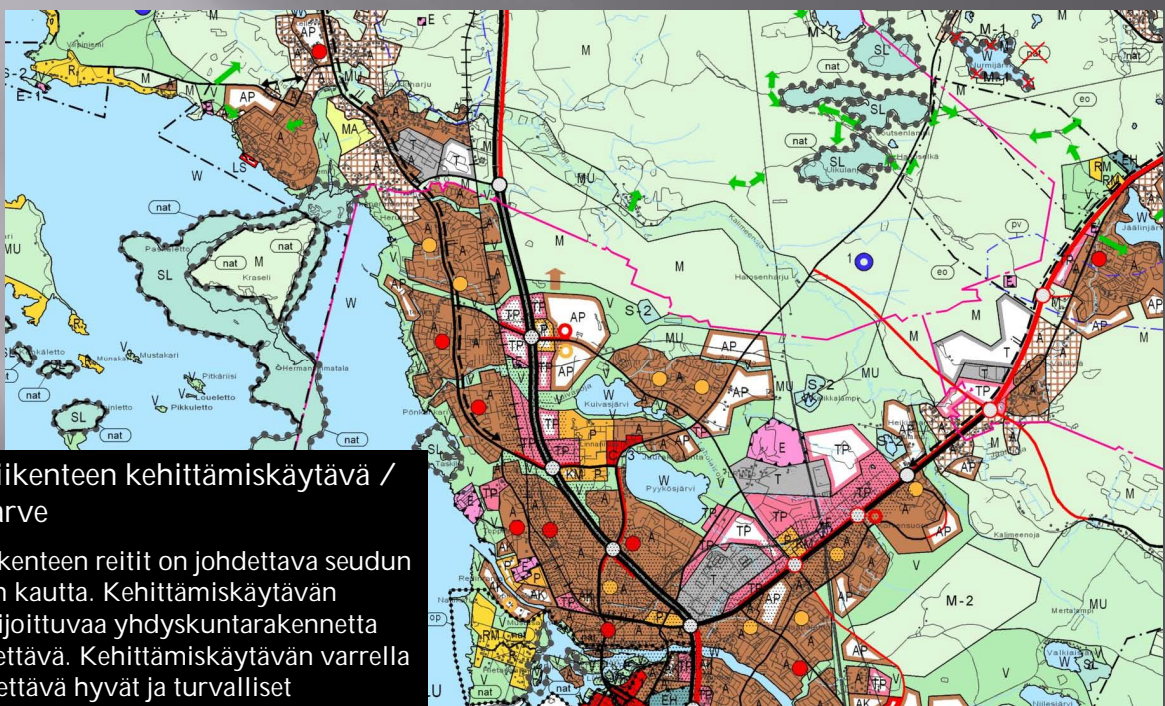
Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

Vastauksia haetaan ainakin seuraaviin asioihin

- Mitä kaavoituksella tulee joukkoliikenteestä ratkaista kullakin kaavatasolla (MK, YK, AK ja kaavoitusprosessin eri vaiheissa (OAS, tavoitteet, rakennemallit, luonnos, ehdotus)?
- Kenen pitää osallistua suunnitteluprosessiin ja missä vaiheessa?
- Miten kaavoitusta tulee ohjeistaa joukkoliikenteen huomioon ottamiseksi 'valtiovallan' toimesta?
- Miten valvotaan/seurataan, että asiat hoidetaan?
- **Vastaavasti käsitellään liikennejärjestelmä- ja joukkoliikennesuunnitteluprosessit maankäytön kehittämisen ja kaavoituksen näkökulmasta?**

11

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

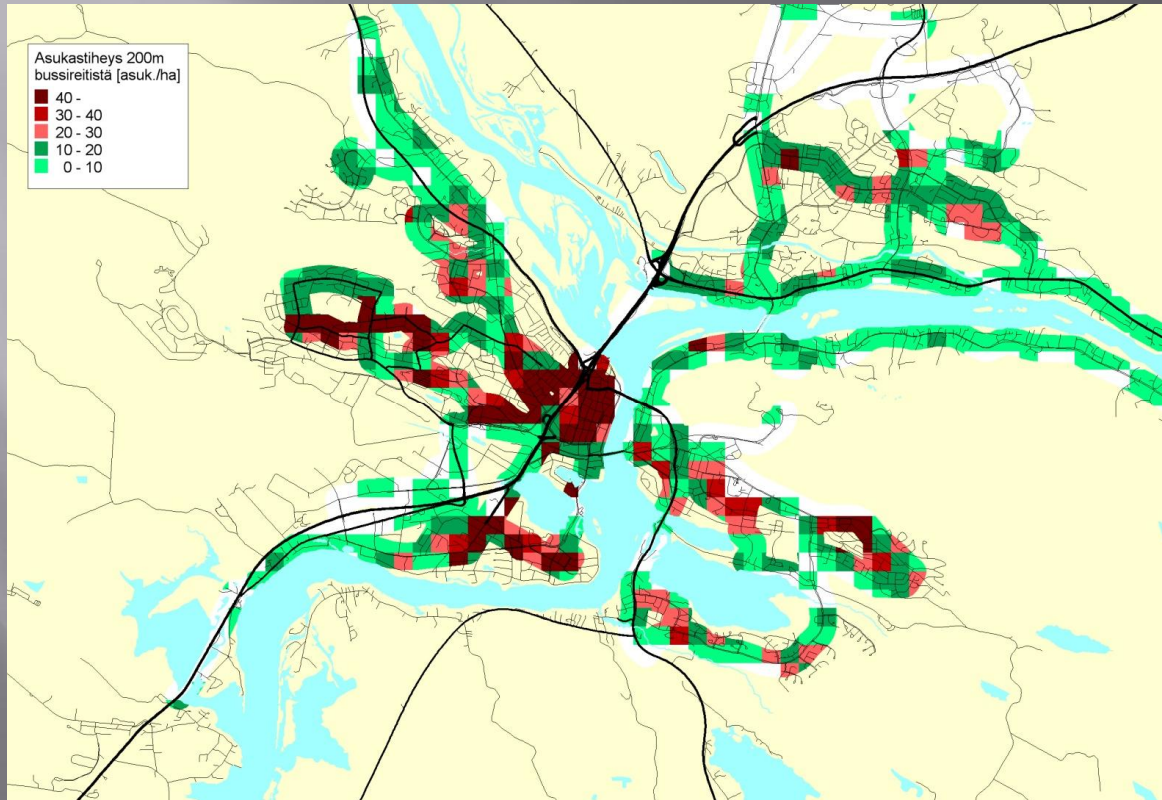

Joukkoliikenteen kehittämiskäytävä / yhteystarve

Joukkoliikenteen reitit on johdettava seudun keskusten kautta. Kehittämiskäytävän varteen sijoittuvaa yhdyskuntarakennetta on tiivistettävä. Kehittämiskäytävän varrella on järjestettävä hyvät ja turvalliset kevytliikenneyhteydet joukkoliikennepysäkeille sekä ympäröiville viheralueille.

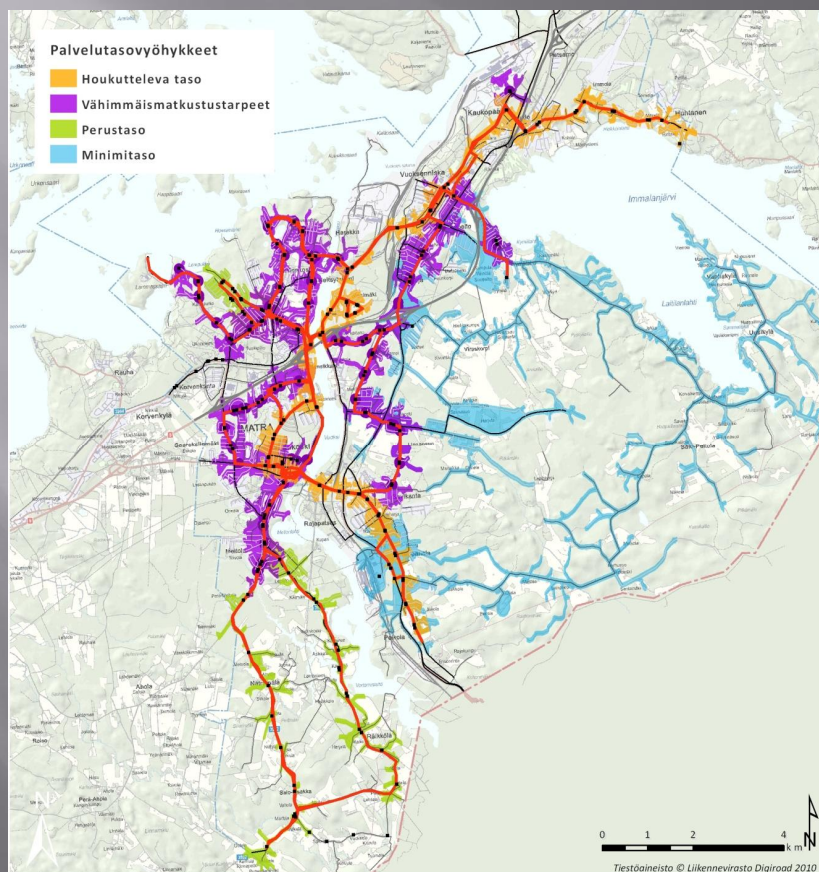
12

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

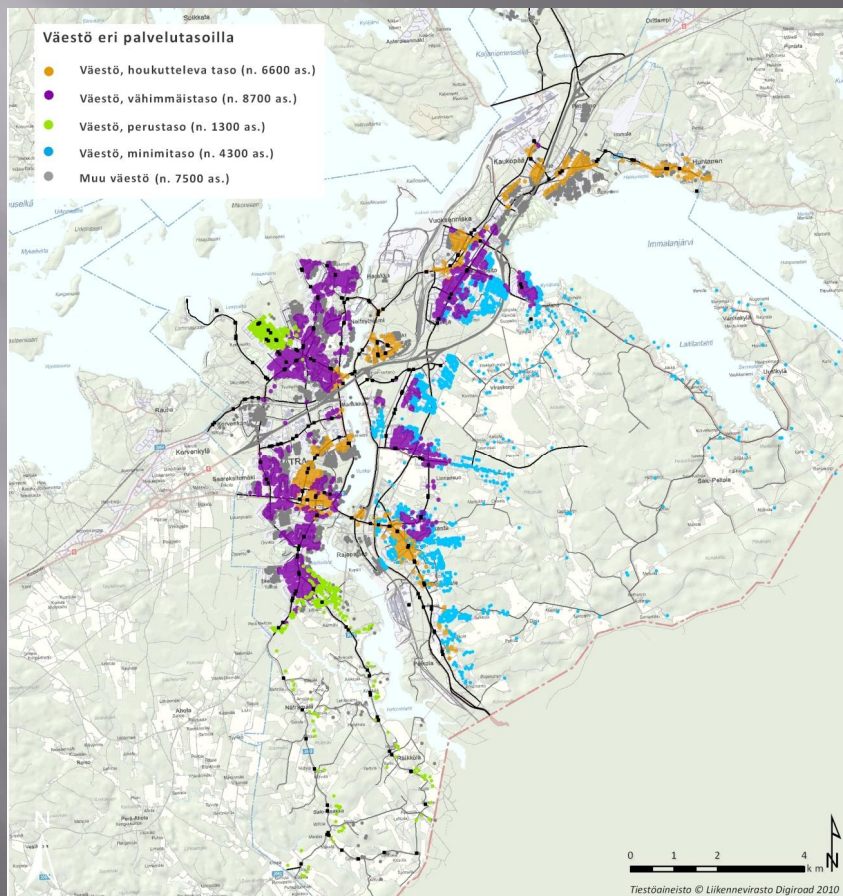
13

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

14

Maankäytön ja joukkoliikenteen integrointi

15

KEVYTLLIENNE KAAVOITUKSESSA

Tutkimuksen tavoitteet

- kartoittaa erisuuruisten kaupunkien tai kaupunkiseutujen käytäntöjä kevyen liikenteen huomioon ottamisessa eriasteisessa kaavoituksessa
- kehittää menetelmiä ja prosesseja kevyen liikenteen parempaan huomioimiseen kaavoituksen eri tasoilla
- tutkimuksessa tuodaan esille myös mahdollisia tarpeita asiaan liittyvän ohjeistuksen kehittämiseksi taikka keinoja olemassa olevien ohjeiden paremmalle hyödyntämiselle
- tarkastelujen pääpaino on yleiskaavoituksessa ja yleiskaavaa tarkentavissa osayleiskaavoissa
- tavoitteena on paneutua erityisesti asioihin, joita tarkasteltavat kaupungit kokevat pahimmiksi ongelmiksi kevyen liikenteen ja kaavoituksen yhteensovittamisessa

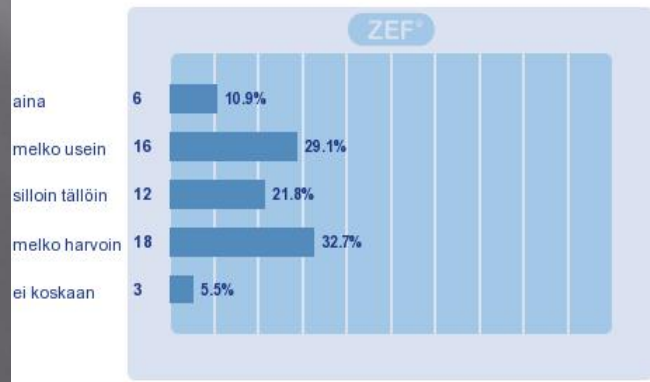
16

KEVYTLIIKENNE KAAVOITUKSESSA

4. Kävelyyn ja pyöräilyyn liittyvät ratkaisut esitetään <i>
oikeusvaikutteisessa yleiskaavakartassa</i>

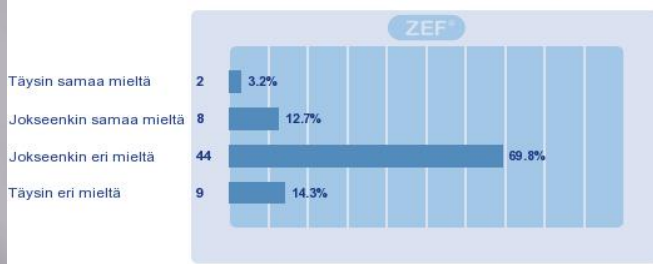
5. Kävelyyn ja pyöräilyyn liittyvät ratkaisut esitetään <i>
ei-oikeusvaikutteisessa yleiskaavakartassa</i>

17

KEVYTLIIKENNE KAAVOITUKSESSA

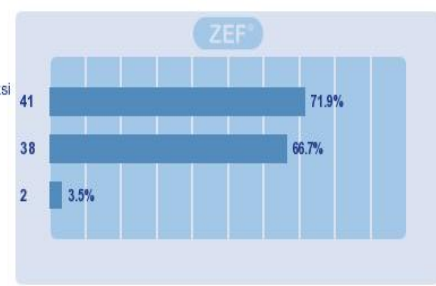
3. Kävely ja pyöräily otetaan kaavoitusratkaisuisissa paremmin huomioon kuin muut liikennemuodot

3. Mitkä asiat näette tärkeinä kaavoitusta helpottavien "työkalupakkien" kehittämisessä?

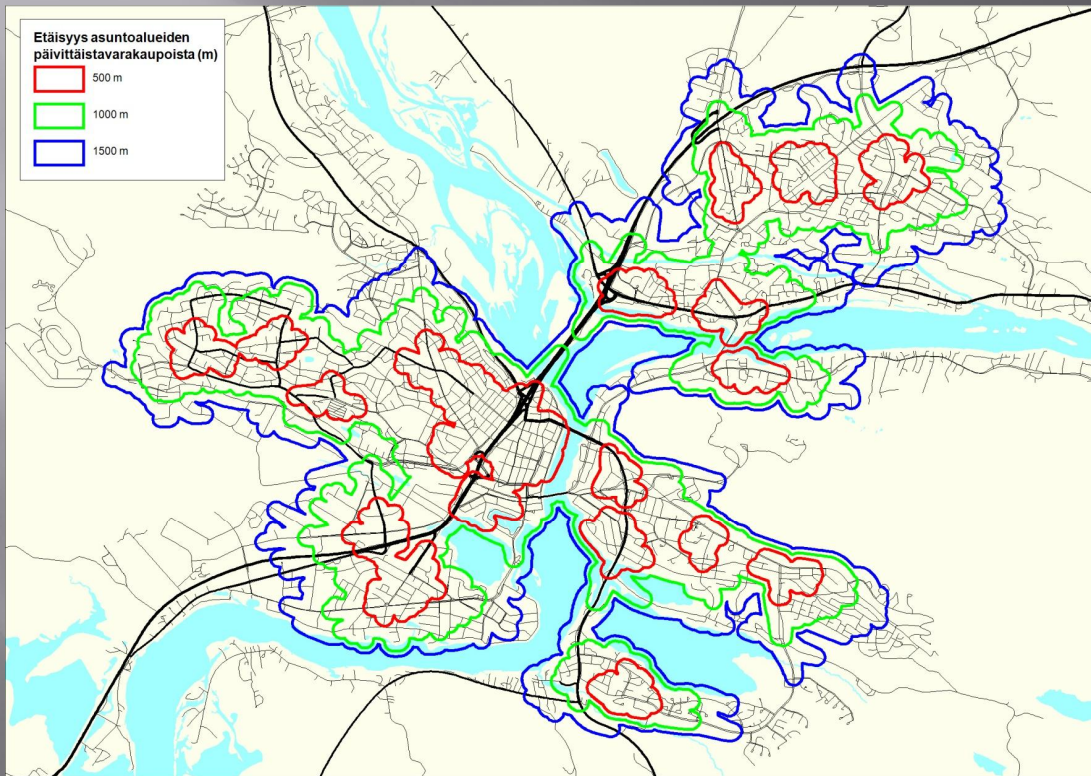
- a. Laaditaan kaavoituksen apuvälineeksi tsekkauksilista, jossa esitetään...
- b. Kehitetään Internetiin palveluportaali, jossa esitetään...

Jokin muu, mikä?

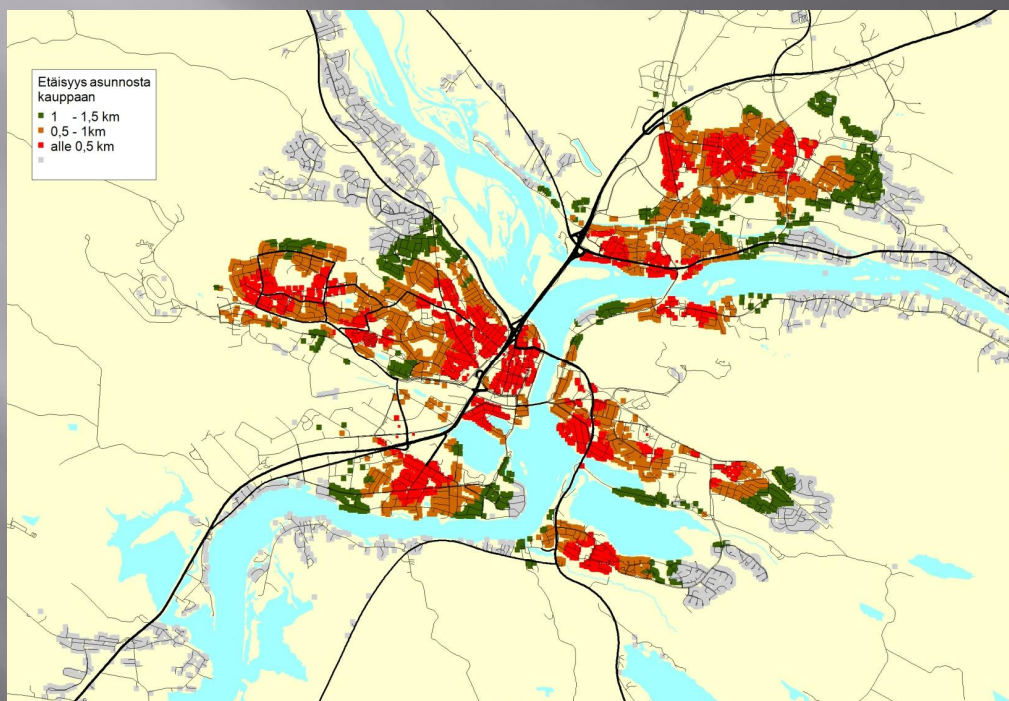
18

KEVYTLIIKENNE KAAVOITUKSESSA

19

KEVYTLIIKENNE KAAVOITUKSESSA

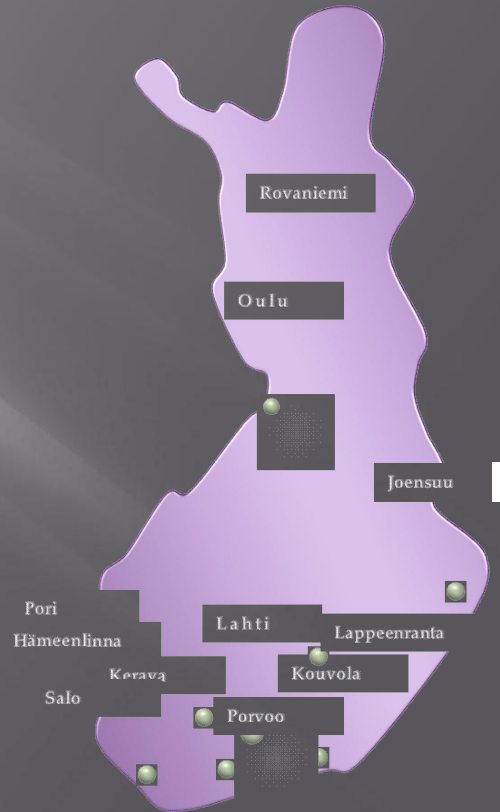

20

BUSSIYHTEYKSIIN PERUSTUVA JOUKKOLIIKENNE

▣ Tutkimuskaupungit

- Hämeenlinna
- Joensuu
- Kerava
- Kouvola
- Lappeenranta
- Pori
- Porvoo
- Salo
- Rovaniemi
- Oulu
- Lahti

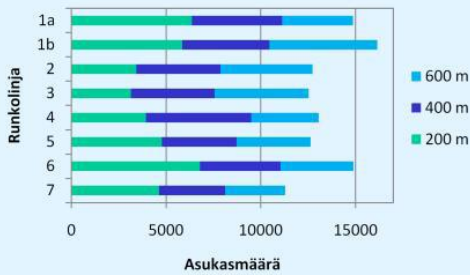
BUSSIYHTEYKSIIN PERUSTUVA JOUKKOLIIKENNE

Tutkimuksen tulostavoitteita

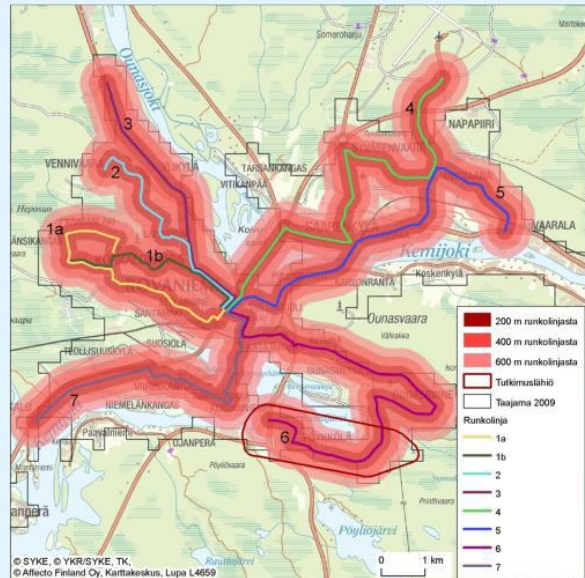
- ▣ tutkimusalueittain esitetään millä keinoilla alueet ovat saatavissa osaksi joukkoliikennevyöhykettä
- ▣ tehdään esimerkinomaisesti ehdotukset täydennysrakentamisesta joukkoliikennenäkökulmasta
- ▣ tutkimuksen yksi keskeisimmistä tavoitteista on tutkimustulosten hyödynnettävyyden varmistaminen laajasti koko maassa.
- ▣ hankkeessa saavutetut tulokset liitetään osaksi YKR:ää ja sen kehittämistä. Näin hyvät käytännöt saadaan tehokkaasti laajaan ammattikäyttöön suunnittelussa ja tutkimuksessa.
- ▣ Määritetään erilaisia kriteerejä ja tavoitearvoja 'nyrkkisäännöiksi' asutuksen kehittämiseksi joukkoliikennenäkökulmasta

Bussilinjojen runkoreitit

Rovaniemen bussirunkolinjojen läheisyydessä asuva väestö vuonna 2009

Rovaniemen bussirunkolinjojen läheisyydessä sijaitsevat työpaikat vuonna 2009

Kaikki reitit päättyvät keskustaan.

Runkolinja	Asukasmäärä			Asukastiheys as/maa- km ²			Työpaikkojen määrä			Pituus m
	200 m	400 m	600 m	200 m	400 m	600 m	200 m	400 m	600 m	
1a Vaaranlaki-Länsikangas-Santamäki-Keskusta	6400	11100	14900	2300	2300	2200	1800	4500	8200	6800
1b Länsikangas-Korkalovaara-Keskusta	5900	10500	16100	2900	2500	2500	2600	4800	8500	5000
2 Vennivaara-Keskusta	3400	7900	12700	1600	1700	1900	2700	4700	8400	5700
3 Ylikylä-Keskusta	3200	7600	12500	1400	1600	1900	2600	4600	8300	6600
4 Lentoasema-Syväsenvaara-Keskusta	3900	9500	13100	1400	1600	1700	2300	4500	8200	11000
5 Vaarala-Keskusta	4800	8700	12600	1500	1500	1600	2100	4200	7700	9300
6 Pöykkölä-Dunasrinne-Keskusta	6800	11000	14900	1700	1700	1800	4900	8900	10700	11800
7 Ala-Korkalo-Keskusta	4600	8100	11300	2000	1800	1900	4800	10100	12200	7900

Tietolähde: © YKR/SYKE ja TK.
CLC2000: ©SYKE (osittain © MMM, MML, VRK)

BUSSIYHTEYKSIIN PERUSTUVA JOUKKOLIIKENNE

Internet -sivut

- Tutkimuksella on omat internet -sivut.
 - www.bussikaupunki.info
- Sivuille kerätään 'tietopankki'. Tietopankissa esitetään ajantasainen tieto eri tutkimusalueiden tutkimustilanteesta. Tietopankin ideana on antaa eri tutkimuskohteiden aineistot kaikkien muiden tutkimuskaupunkien ja muidenkin kaupunkien hyödynnettäväksi maankäytön kehittämistyössä

OULUN SEUDUN MAANKÄYTÖN JA LIIKENTEEN AIESOPIMUS 2009-2012

Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

- Pyritään rakenteeseen, jossa
 - kävelyn ja pyöräilyn ja joukkoliikenteen lisäämiselle luodaan edellytykset
- Uudet alueet otetaan käyttöön siinä järjestyksessä, että ne täydentävät olevaa rakennetta ja tukevat joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen verkostojen kehittämistä
- Tiivistetään olemassa olevaa rakennetta
- Seudun tavoitteena on, että asemakaava-alueiden ja yleiskaavan asuntoalueiden ulkopuolelle sijoittuvan hajarakentamisen määrän pitää jäädä pienemmäksi kuin 10% omakoti- ja paritalotuotannosta.

25

OULUN SEUDUN MAANKÄYTÖN JA LIIKENTEEN AIESOPIMUS 2009-2012

Kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen käytettävyyden edistäminen

- Kaikissa maankäytön kehittämishankkeissa ja kaavahankkeissa arvioidaan yksityiskohtaisesti vaikutukset kaikkien kulkumuotojen käytettävyyteen
- Luodaan edellytykset mahdollisimman lyhyisiin ja laadukkaisiin kävely- ja pyöräily-yhteyksiin asuntoalueilla ja asuntoalueilta palveluihin, bussipysäkeille ja seudullisille kevyen liikenteen väylille
- Kaikkiin kaavoihin sisällytetään kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen reitistöjen suunnittelu

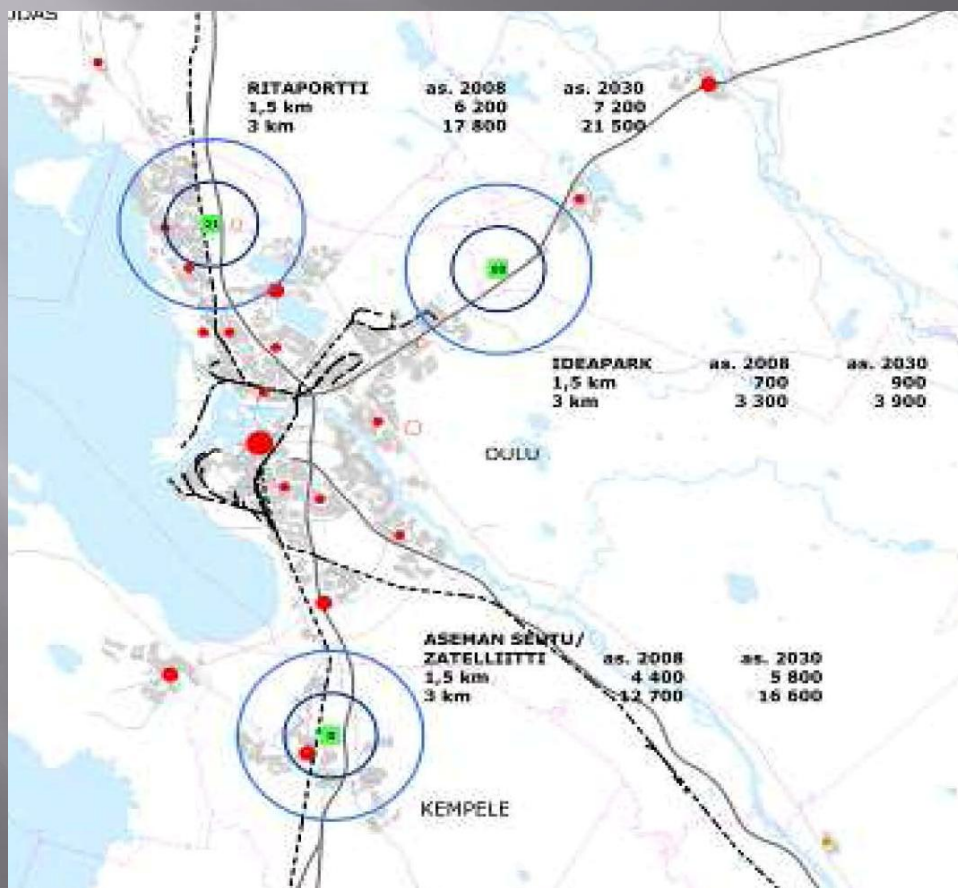
26

Oulun seudun palveluverkkoselvitys

ID	kunta	nimi	pinta_ala	tyyppi
1	Haukipudas	Kirkonkylä Haukiväylä	3 000 k-m ²	ek + pt
2	Haukipudas	Haukiharju	17 000 k-m ²	tiva
3	Haukipudas	Kirkonkylä	7 000 k-m ²	ek
4	Haukipudas	Kellonväylä	62 000 k-m ²	ek + tiva
5	Kempele	Asemanseutu ja Zateelliitti	150 000 k-m ²	ek + pt + tiva
6	Kempele	Kauppakeskus Zeppelin	8 000 k-m ²	ek + pt
7	Kiiminki	Kiimingin keskusta	10 000 k-m ²	ek + pt
8	Kiiminki	Välkylä (Ideapark)	100 000 k-m ²	ek + tiva
9	Liminka	Liminganportti	15 000 k-m ²	ek + pt
10	Liminka	Ankkurinlahti	40 000 k-m ²	ek
11	Oulu	Rusko, Oulu	3 500 k-m ²	ek + pt
12	Oulu	Keskusta ja Raksila	70 000 k-m ²	ek
13	Oulu	Limingantulli ja Äimärautio	85 000 k-m ²	tiva
14	Oulu	Vasaraperä	50 000 k-m ²	tiva
15	Oulu	Ouluntulli - Ketola	28 000 k-m ²	tiva
16	Oulu	Hiukkavaara	11 000 k-m ²	ek + pt
17	Oulu	Ritaportti	97 000 k-m ²	ek + pt + tiva
18	Oulu	Ritaharju	13 500 k-m ²	ek + pt + tiva
19	Oulu	Länsi-Toppila	12 000 k-m ²	ek + pt
20	Oulu	Liitintie ja Talvikangas	26 500 k-m ²	ek + pt + tiva
21	Oulu	Kaakkurin keskus	15 000 k-m ²	ek + pt
22	Oulu	Sisustajantori	30 000 k-m ²	ek + tiva
23	Oulu	Linnanmaa	-	pt + ek
24	Oulu	Välivainio, Oulu	13 000 k-m ²	tiva
25	Oulunsalo	Kauppakeskus Kapteeni	1 500 k-m ²	ek
26	Oulunsalo	Hailuodontien liittymä - Arina	4 000 k-m ²	pt + ek

27

Oulun seudun palveluverkkoselvitys

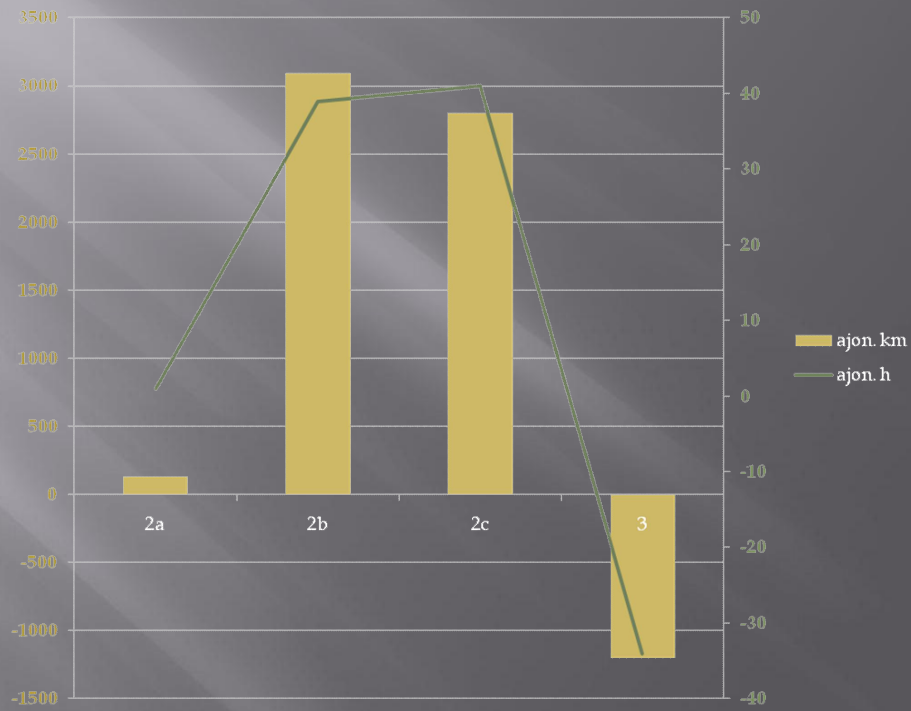

28

OULUN SEUDUN PALVELUVERKKOSELVITYS

PT, SUORITE-EROT/VRK

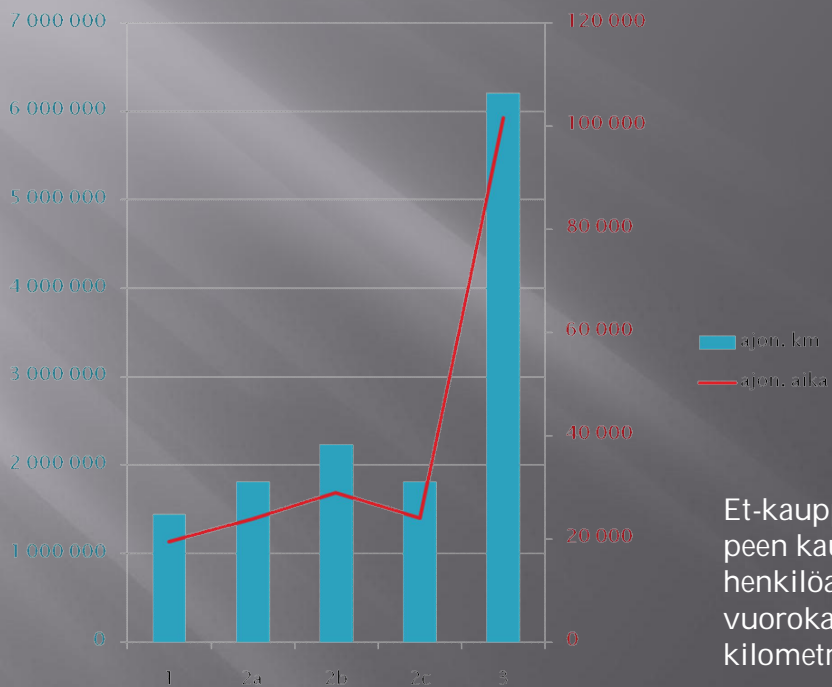
VERTAILU VE:OON 1

Ennustettu (2030) pt-ostosmatkojen suoritteiden ero vuorokaudessa; vertailu vaihtoehtoon 1

OULUN SEUDUN PALVELUVERKKOSELVITYS

ET-MATKOJEN AJOSUORITTEET

Et-kauppojen asiakastarpeen kautta arvioitu henkilöautoliikennesuorite vuorokaudessa kilometreinä ja tunteina

OULUN SEUDUN PALVELUVERKKOSELVITYS

VAIKUTUKSIA

PT-matkat

- vaihtoehtojen liikennemääräerot hyvin paikallisia; suorite-erot minimaalisia, siten myös ympäristövaikutukset niukkoja
- esitetyt vaihtoehdot eivät muuta olennaisesti kuntien välisiä pt-ostosiirtymiä
- Oulun seudun ostovoiman kasvu ei edellytä merkittävää pt-asioinnin lisääntymistä seudun ulkopuolelta

Erikoistavaraostomatkat

- vaihtoehtojen et-liikennetarve pienimmillään n. 40 000 autokäyntiä/vrk (Ve 1) ja suurimmillaan n. 90 000 autokäyntiä/vrk (Ve 3)
- nykyinen et-automatkojen havaittu määrä on n. 25 000 autokäyntiä
- kaupallisen selvityksen perusteella on arvioitu, että seudun et-ostovoiman kasvu mahdollistaa n. 35 000 autoasiointia, jolloin Ve:a 1 lukuunottamatta kaikissa vaihtoehdoissa ostovoimaa tarvitaan lisää myös seudun ulkopuolelta
- enimmillään ostomatkoja seudun ulkopuolelta tarvitaan Ve:ssa 3 jopa 50 000 autokäyntiä

KIITOS!

Vesa Verronen

vesa.verronen@liidea.fi

p. 040 7420806

